7.5.2018 KEHA/1616/2018

Liikenne- ja viestintävaliokunta
00102 EDUSKUNTA
LiV@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö 27.4.2018

Lausunto HE 35/2018 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Alueiden kehittämisen tavoitteena on lain 4 §:n mukaan mm. vahvistaa alueiden uudistumista, tasapainoista kehittymistä, kilpailukykyä sekä talouden kestävää kasvua sekä vahvistaa ja monipuolistaa kestävällä tavalla alueiden elinvoimaa ja kasvua tukevaa elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa ja lisäksi parantaa elinympäristön laatua, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta.

Lakiesityksen mukaan maakuntien liittojen alueiden kehittämistä koskevat tehtävät siirrettäisiin perustettaville maakunnille pääosin nykyisen kaltaisina. Esityksen tavoitteena on organisoida julkishallinnon rahoittamat ja järjestämisvastuulla olevat tehtävät ja palvelut vuoden 2020 alusta itsehallinnon järjestettäväksi siten, että palvelut vastaavat parhaalla mahdollisella tavalla alueen tarpeisiin. Alueiden kehittämistä koskevaan sääntelyyn ei esitettäisi merkittäviä sisällöllisiä muutoksia. Alueiden kehittäminen jatkuisi eri hallinnonalojen, alueiden, paikallisen tason ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Vastuu alueiden kehittämisestä olisi maakunnilla ja kunnilla alueillaan. Valtio vastaisi valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä.

Valtion ja maakuntien yhteistyötä toteuttamaan luotaisiin menettely, jossa useiden ministeriöiden toimialaan kuuluvasta alueiden kehittämisestä käytäisiin vuosittain keskustelut alueiden kehittämisen tavoitteista ja sen toimeenpanosta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa lakiehdotuksen mukaan alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta valmistelemalla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa mm. aluekehittämispäätöksen, joka sisältää valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet ja kansalliset rakennerahasto-ohjelmat. Valtioneuvosto puolestaan päättää valtakunnallisista alueiden

kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämispäätös*). Lisäksi lakiehdotuksen mukaan alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia valtion, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Esitys sisältää myös säännöksiä Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista ohjelmakaudella vuosina 2014–2020. Rakennerahastotoimintaa koskevat säännökset säilyisivät pääosin ennallaan kuluvan rakennerahastokauden 2014–2020 ajan. Tulevan ohjelmakauden säännöksiä tarkennetaan sen jälkeen, kun Euroopan unionin lainsäädäntö valmistuu.

Aiemman lakiehdotuksen lausuntopalautteen mukaan alueiden kehittäminen pitäisi näkyä selvemmin horisontaalisena yläkäsitteenä (ministeriöt, kuntaliitto, liitot, kunnat). Alueelliset toimijat (maakuntien liitot, ELY-keskukset, kunnat, TE-toimistot) näkevät aluekehittämisen laaja-alaisena kaikkia hallinnon aloja koskevana toimintana. Lausunnoissaan em. tahot toteavat, että tulevien maakuntien ja valtion neuvottelumenettely on tarpeen säätää selkeästi niin maakuntalaissa kuin aluekehittämis- ja kasvupalvelulaissa. Sen sisältönä pitäisi olla aluekehittämistehtävää koskeva hallinnonalat ylittävä yhteinen neuvottelu eikä keskustelu. Neuvottelun kokonaisuus tulisi laajentaa selvemmin koko maakunnan toimintaan ja käsittelemään maakuntien esitykset valtion toimenpiteiksi. Alueellisten toimijoiden lausunnoissa toivotaan keskustelujen nimen muuttamista neuvotteluiksi, joka kuvaa paremmin yhteistyön tavoitteellisuutta. Aluekehittämisen keskusteluja koskevaa säännöstä ei ole kuitenkaan nyt esityksenä olevassa lakiehdotuksessa muutettu, koska keskustelujen suhde maakuntalain 13 §:n mukaisiin neuvotteluihin on haluttu pitää selkeänä. Keskustelut tukevat valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen yhteistyöprosessia sekä muodostavat osaltaan pohjaa maakuntalain 13 §:n mukaisille neuvotteluille.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liikenne- ja infravastuualue antaa asiasta alla olevan lausunnon pääosin niiltä osin kun lailla on vaikutusta alueiden kehittämiseen liikennejärjestelmän tai alueiden käytön näkökulmasta.

Alueiden kehittämiseen liittyy usein myös liikennejärjestelmän kehittäminen. Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyviä toimenpidetarpeita käsitellään maakuntauudistukseen liittyvien lakiehdotuksien mukaan valtion ja alueiden välillä usean eri menettelyn kautta. Alueiden kehittäminen ja kasvupalvelulain mukaan niitä käsiteltäneen mm. edellä mainituissa vuosittaisissa keskusteluissa ja lisäksi lain 12 §:n mukaan alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia valtion, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Näiden

lisäksi alueiden kehittämiseen liittyviä asioita käsitellään maakuntalain 13 §:n mukaisissa maakuntien ja valtion välisissä neuvotteluissa. Yhteistyösopimus-menettely on myös nykyisessä alueiden kehittämislaissa ja liikennejärjestelmän osalta tällaisia sopimuksia ovat olleet mm. kasvusopimukset, kasvuvyöhykesopimukset sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset suurilla kaupunkiseuduilla. Lisäksi tienpitoon liittyen on lakiesityksessä 'Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä' kirjattu liikennettä koskevat suunnitelmat ja sopimukset oheisen kaavion mukaisiksi:



Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että pelkästään liikenteeseen ja alueiden kehittämiseen liittyviä sopimusmuotoja, keskusteluja, neuvotteluita ja suunnitelmia on runsaasti ja olisi ehdottoman tärkeää, että näiden välille muodostuu selkeä kokonaisuus ja hierarkia. Edellä mainittujen lisäksi tärkeänä lähtökohtana tulisi olla aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva (ALLI), joka huomioitaneen pian käynnistyvässä valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Myös rakennerahastoista rahoitetaan tietyillä alueilla liikennehankkeita ja nekin muodostavat yhden osan edellä mainittua kokonaisuutta.

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa vielä, että myös pienillä alueellisilla investoinneilla on merkittäviä vaikutuksia alueiden kehittämiseen kuten esim. yritysten kasvusta aiheutuvien liikenteellisten pullonkaulojen poistamiseen tai toimintaedellytysten parantamiseen. Näihin toimenpiteisiin käytettävä rahoitus on ollut ELY-keskuksilla viime vuosina poikkeuksellisen niukkaa ja alueellisia investointeja on voitu toteuttaa valtakunnan tasolla hyvin vähän ja pitkälti kuntien merkittävällä rahoituksella. Maakuntauudistuksen lakiehdotusten myötä jatkossa alueellisiin investointien rahoitus tulee osana perustienpidon rahoitusta valtion erillisrahoituksena maakunnille. Tällöin ao. rahoituksen määrällä on

merkittävä vaikutus alueellisten investointien toteuttamiseen ja yritysten toimintaedellytysten mahdollistamiseen maakunnissa.

Lakiehdotuksen tavoitteena on ymmärrettävästi, että Suomen alueellinen kehittäminen ja kasvun aikaansaaminen perustuvat valtion, maakuntien ja kuntien kumppanuuteen ja vuorovaikutukseen. Tulee huomata, että edellytyksiä kehittämiselle ja kasvulle luodaan myös alueiden käytön suunnittelussa sekä kuntakaavoituksessa että maakuntakaavoituksessa. Tulevan maakunnan tehtävät alueiden käytön osalta (kuntien alueiden käytön suunnittelun edistäminen ja maakuntakaavoitus) antavat nykyiseen tapaan hyvät edellytykset yhteistyölle maakunnan vastuulla olevalle alueen kehittämistyölle. Aluekehittämisen ratkaisuilla on merkitystä mm. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisessa ja niiden tulisikin tukeutua kestävään ja suunnitelmalliseen maankäyttöön.

Varsinais-Suomen ELY-keskus ehdottaa lisäksi, että lain 13 §:ää muutettaisiin vielä siten, että se palvelee myös ns. positiivisen rakennemuutoksen tarpeita.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liikenne- ja infravastuualue puoltaa lakiesitystä edellä todetuin huomioin, mutta korostaa vielä tarvetta kytkeä monesta eri suunnasta tuleva ohjaus jäntevämmäksi kokonaisuudeksi.

Johtaja
VarsinaisSuomen ELY-keskus Matti Vehviläinen

Liikennejärjestelmäpäällikkö
Varsinais-Suomen ELY-keskus Hanna Lindholm

Tämä asiakirja KEHA/1616/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/1616/2018 har godkänts elektroniskt

Lindholm Hanna 07.05.2018 13:50

Vehviläinen Matti 07.05.2018 15:13